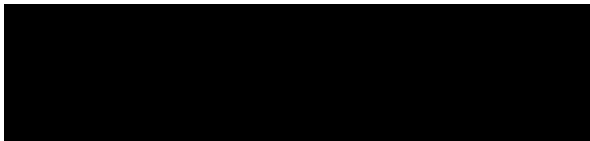

Ministerstwo Zdrowia

Departament
Zdrowia Publicznego

ZPN.055.6.2025.EL
Warszawa, 14 stycznia 2026

Szanowny Panie,

w odpowiedzi na petycję z dnia 19 listopada 2025 r. w sprawie wprowadzenia obowiązkowego, dodatkowego oznaczenia obok dat na żywności w Polsce, Departament Zdrowia Publicznego dziękuje za przekazane stanowisko oraz prosi o przyjęcie poniższych wyjaśnień.

Jak zauważono w Pana piśmie, na poziomie unijnym znakowanie produktów spożywczych datą minimalnej trwałości/terminem przydatności do spożycia zostało uregulowane rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1169/2011¹. Przepisy rozporządzenia (UE) nr 1169/2011 określają, w jaki sposób należy podać datę minimalnej trwałości oraz termin przydatności do spożycia na opakowaniu środka spożywczego oraz ustanawiają stosowne definicje w tym zakresie (artykuł 24 oraz załącznik X).

„Data minimalnej trwałości środka spożywczego” oznacza datę, do której dany środek spożywczy zachowuje swoje szczególne właściwości pod warunkiem jego właściwego przechowywania” (art. 2 ust. 2 lit. r) rozporządzenia (UE) nr 1169/2011).

Formy prezentowania daty minimalnej trwałości:

- „Najlepiej spożyć przed ...” – gdy data zawiera oznaczenie dnia,

¹ rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 z dnia 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1924/2006 i (WE) nr 1925/2006 oraz uchylenia dyrektywy Komisji 87/250/EWG, dyrektywy Rady 90/496/EWG, dyrektywy Komisji 1999/10/WE, dyrektywy 2000/13/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, dyrektyw Komisji 2002/67/WE i 2008/5/WE oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 608/2004 (Dz. Urz. UE L 304 z 22.11.2011 s. 18-63 ze zm.)

- „Najlepiej spożyć przed końcem...” – w innych przypadkach.

Z kolei „Termin przydatności do spożycia” odnosi się do produktów spożywczych, które z mikrobiologicznego punktu widzenia szybko się psują i z tego względu już po krótkim czasie mogą stanowić bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia ludzkiego. Po upływie terminu przydatności do spożycia środek spożywczy jest uznawany za niebezpieczny zgodnie z art. 14 ust. 2–5 rozporządzenia (WE) nr 178/2002² – (art. 24 ust. 1 rozporządzenia (UE) nr 1169/2011).

Termin przydatności do spożycia poprzedza sformułowanie „Należy spożyć do ...”. W myśl art. 52 ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia³ środki spożywcze oznakowane datą minimalnej trwałości lub terminem przydatności do spożycia mogą znajdować się w obrocie do tej daty lub terminu.

Zarówno badania⁴ w Polsce, jak i w innych krajach wskazują na nierozumienie przez konsumentów dat trwałości podawanych na opakowaniach żywności. Badanie na reprezentatywnej grupie dorosłych Polaków (1115 osób) w 2019 r. wykazało, że zdaniem 43% konsumentów sformułowanie „należy spożyć do” i „najlepiej spożyć przed” oznacza to samo. Z kolei 40% konsumentów błędnie twierdziło, że data umieszczona przy sformułowaniu „najlepiej spożyć przed” oznacza datę, po której produkt staje się niebezpieczny do spożycia, a tylko 10% uważało, że po tej dacie produkt może być jeszcze spożywany.

W świetle badania koordynowanego przez Komisję Europejską „Eurobarometer 425. Food waste and date marking”, przeprowadzonego w 2015 r. w 28 krajach UE, tylko 47% konsumentów prawidłowo odpowiedziało, że określenie „najlepiej spożyć przed” oznacza, że produkt można spożyć po upływie daty, ale może on nie mieć już najwyższej jakości. Jeszcze mniejszy odsetek respondentów (40%) wykazał się dobrą wiedzą dotyczącą sformułowania „należy spożyć do” twierdząc, że po upływie daty nie należy spożywać produktu. Powszechne jest też mylne rozumienie oznakowania funkcjonującego w USA: „use by” i „best if used by”. Chociaż około 90% ankietowanych konsumentów uważa, że zna znaczenie tych sformułowań, to tylko odpowiednio 46% i 24% było w stanie wskazać poprawną odpowiedź.

Jak wykazują badania, brak różnicowania obu rodzajów dat sprzyja marnowaniu żywności.

² rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r., ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującego Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającego procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. Urz. WE L 31 z 01.02.2002, str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 463, ze zm.)

³ ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2023 r. poz. 1448, z 2025 r. poz. 1424);

⁴ Informacje o wynikach badań przywołanych w niniejszym piśmie zostały przekazane przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego PZH – Państwowy Instytut Badawczy

W Polsce 49% konsumentów deklaruje, że nigdy nie spożywa żywności po przekroczeniu dat podanych na opakowaniu, zaś w Wielkiej Brytanii około 30% odpadów żywnościowych w gospodarstwach domowych może być spowodowanych dezorientacją konsumentów dotyczącą dat na etykietach. Co więcej, konsumenci mają gorszą opinię o jakości produktów już w okresie zbliżającym się do dat zamieszczonych na opakowaniach i niekiedy wyrzucają je ze względów bezpieczeństwa.

W tym miejscu warto zacytować wyniki polskiego badania, przeprowadzonego przez ośrodek naukowy, które dotyczyło jakości czterech kategorii produktów po upływie daty minimalnej trwałości: mleka UHT, makaronu, majonezu i dżemu. W badaniu tym oceniono bezpieczeństwo mikrobiologiczne, jakość fizykochemiczną i sensoryczną, w dniu upływu dat oraz w okresie następnych 1-6 miesięcy, przechowując produkty w fabrycznie zamkniętych opakowaniach, zgodnie z zaleceniami producenta. W żadnej z badanych grup żywności nie stwierdzono wzrostu liczby mikroorganizmów oraz nie stwierdzono obecności bakterii *Salmonella* spp. i *Listeria monocytogenes* w okresie 6 miesięcy przechowywania. W odniesieniu do cech jakościowych to barwa mleka i majonezu po miesiącu stała się bardziej żółta, a dżemu jagodowego po trzech miesiącach bardziej brązowa. W przypadku makaronu jego twardość zmalała po trzech miesiącach. Chociaż autorzy stwierdzają, że obserwowane zmiany były jednak niewielkie to mogą wpływać na postrzeganie tych produktów jako zepsutych i prowadzić do wyrzucania żywności.

Z uwagi na prawo wspólnotowe, wprowadzenie dla żywności na rynku polskim dodatkowego oznakowania: „nie jedz po tej dacie” i „jakość do tej daty” wydaje się inicjatywą trudną.

W związku z powyższym w piśmiennictwie podkreśla się potrzebę działań edukacyjnych, w tym kampanii społecznych na temat rozumienia dat trwałości produktów i różnicowania żywności pod kątem ryzyka bezpieczeństwa dla zdrowia. Takie same potrzeby zgłaszają konsumenci.

Szeroko zakrojona działalność edukacyjna powinna odnosić się do kwestii związanych z czytaniem etykiet i świadomych zakupów (m.in. wykorzystania informacji przedstawionych w wykazie składników czy wartości odżywczej żywności do dokonywania zdrowszych wyborów i komponowania zbilansowanej diety).

Odnosząc się do podniesionej przez Pana kwestii, że „co kilkanaście miesięcy należy wracać do tematu” z publikacjami informującymi konsumentów o różnicy pomiędzy określeniami „należy spożyć do...” a „najlepiej spożyć przed...”, należy podkreślić, że edukacja konsumentów powinna mieć charakter cykliczny. Dlatego też jako dobrą praktykę organów kontrolnych zajmujących się znakowaniem i bezpieczeństwem żywności należy uznać

regularne zamieszczanie w przestrzeni publicznej artykułów o charakterze edukacyjnym. Działanie to ma na celu nie tylko utrwalanie wiedzy społeczeństwa, ale też uwzględnienie zmiany pokoleniowej w gospodarstwach domowych.

Wartym podkreślenia jest fakt, że od kilku lat Główny Inspektor Sanitarny wraz z podległymi organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej włącza się w kampanie edukacyjne Europejskiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA)⁵ (#EUChooseSafeFood oraz Safe2Eat#), które w swoim zakresie dotyczą również znakowania żywności. Kampanie prowadzone są m.in. w szkołach, a dzięki zaangażowaniu terenowych organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej osiągają bardzo dobre zasięgi.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (dalej MRiRW) od 4 lat również organizuje kampanię informacyjno-edukacyjną promującą niemarnowanie żywności. Jej celem jest dotarcie z przekazem promującym niemarnowanie żywności do ogółu społeczeństwa, pokazanie wagi problemu i wskazanie prostych rozwiązań, które pomagają ograniczyć marnowanie żywności na co dzień. Co roku w MRiRW organizowana jest także konferencja naukowa, gdzie z naukowcami, przedstawicielami sektora rolno-spożywczego, organizacjami zajmującymi się pomocą żywnościową podejmowane są starania w celu wypracowania rozwiązania, które przyczynią się do ograniczania marnowania żywności w przyszłości.

MRiRW organizuje też konkursy dla dzieci i młodzieży w ww. zakresie. MRiRW w kampanii prowadzonej w 2024 r., zwracało uwagę konsumentów na fakt, że żywność to wartość nie tylko w ujęciu finansowym, ale również środowiskowym i społecznym. W kampanii tej wyjaśniano również znaczenie dat ważności na opakowaniach żywności oraz różnicę poprzedzających te daty określeń: „należy spożyć DO” i „najlepiej spożyć PRZED”, ponieważ znając definicje i różnice pomiędzy tymi określeniami, wszyscy możemy przyczynić się do ograniczenia marnowania żywności. Kampanię kontynuowano w 2025 r. Na stronie MRiRW znajduje się także zakładka „Żywność to wartość”, która zawiera wszystkie informacje oraz materiały promocyjne na temat niemarnowania żywności. Link do zakładki:

<https://www.gov.pl/web/rolnictwo/zywnosc-to-wartosc>. Spot dotyczący rozumienia określeń wskazujących na „datę ważności”, który jest obecnie prezentowany w mediach, jest dostępny pod linkiem: <https://youtu.be/3Xg6V17TF1c?si=9oGRvJNlQGwtKG1>.

Odnosząc się do proponowanego w petycji wprowadzenia obowiązkowego, dodatkowego oznaczenia obok dat ważności żywności w Polsce (które miałyby na celu pomóc konsumentom w interpretacji tych oznaczeń) należy mieć na uwadze, że w 2023 r. Komisja Europejska zaproponowała projekt rozporządzenia delegowanego zmieniającego załącznik X do rozporządzenia (UE) nr 1169/2011 (1) w zakresie dat ważności. Projekt ten miał na celu „umożliwienie konsumentom dokonywania świadomych wyborów i ograniczenie

⁵ <https://www.gov.pl/web/gis/od-choosesafefood-do-safe2eat-niezmiennie-o-bezpieczenstwie-zywnosci>

marnotrawienia żywności, a ostatecznie osiągnięcie szerszych celów w zakresie zrównoważonego rozwoju żywności i ograniczenia marnotrawienia żywności”. Komisja po dyskusji z państwami członkowskimi, z uwagi na niemożność ustalenia konstruktywnych rozwiązań dla dookreślenia obowiązujących sformułowań dotyczących dat ważności środków spożywczych, wycofała się z projektu. W dyskusji bowiem podkreślano, że kluczowym działaniem całej UE dla zmniejszenia strat żywności jest zmiana zachowań konsumenckich, którą można osiągnąć poprzez towarzyszące ew. zmianom prawnym, kampanie edukacyjne.

Dodatkowo, przepisy dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2025/1892⁶ wskazują, że kluczowe jest, aby Komisja i państwa członkowskie nadal opracowywały, wspierały i rozszerzały kampanie informacyjne i edukacyjne dotyczące zapobiegania powstawaniu odpadów (w tym żywnościowych) i gospodarowania nimi. Wprawdzie we wszystkich sektorach zwiększa się ogólna świadomość znaczenia zapobiegania powstawaniu odpadów i właściwego gospodarowania nimi, jednak konieczne są dalsze postępy.

Odnosząc się do zaproponowanego w petycji wniosku o podjęcie prac nad krajowym aktem prawnym, który wprowadzi obowiązek umieszczania przy dacie na żywności, interpretacyjnych sformułowań:

- „Należy spożyć do, ... - nie jedz po tej dacie”;
- „Najlepiej spożyć przed.... – jakość do tej daty”,

Departament zaznacza, że, chociaż sama idea jest interesująca, to jednak skupić się należy na edukacji ukierunkowanej do różnych grup konsumentów. Rozwiązanie to nasuwa się jako najbardziej racjonalne – mając na uwadze wnioski z prac na poziomie unijnym oraz dane z badań konsumenckich.

Zaproponowane w petycji określenie interpretacyjne „jakość do tej daty”, może być niezrozumiałe dla konsumentów. Ponadto, należy mieć na uwadze, że ewentualna regulacja wprowadzona na poziomie krajowym będzie odnosić się tylko do produktów wyprodukowanych w Polsce. Produkty wyprodukowane w innych państwach członkowskich UE i wprowadzone na polski rynek na zasadzie swobodnego przepływu towarów nie musiałyby posiadać takiego dodatkowego oznakowania. Zatem obecność na polskim rynku produktów spożywczych z różnymi oznaczeniami daty (zgodnie z przepisami rozporządzenia nr 1169/2011 jak i z dodatkowymi, interpretacyjnymi komunikatami wprowadzonymi przepisami krajowymi) może powodować konsternację konsumentów.

⁶ dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2025/1892 z dnia 10 września 2025 r. zmieniającej dyrektywę 2008/98/WE w sprawie odpadów (Dz.U.UE.L.2025.1892)

Z wyrazami szacunku

Anna Baumann-Popczyk

Dyrektor

/dokument podpisany elektronicznie/